

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2016. május 4.

TÖRTÉNELEM

**EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI
ÉRETTSÉGI VIZSGA**

**JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI
ÚTMUTATÓ**

**EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA**

Útmutató az írásbeli vizsgafeladatok javításához

A dolgozatot a vizsgázó által használt színűtől eltérő színű tollal javítsa az alábbiak szerint!

1. Jó válasz	✓
2. Hiány(osság)	√—
3. Nem tartozik szorosan a megoldáshoz	[ ]
4. Felesleges, értékelhetetlen rész (áthúzás)	—————
5. Súlyos hiba, tartalmi tévedés (aláhúzás)	—————
6. Értelmetlen szöveg, logikai problémák (aláhúzás)	~~~~~
7. Nyelvhelyesség (aláhúzás)	.....
8. Durva helyesírási hiba (aláhúzás)	=====

(Durva helyesírási hiba:

- a mássalhangzók időtartamának hibás jelölése
- az összeolvadás, a hasonulás és a kiesés hibás írásmódja
- kis- és nagy kezdőbetű tévesztése (pl. Római Birodalom, Széchenyi, napóleoni, németországi)
- igekötős igék hibás egybe-, illetve különírása
- tagadószó egybeírása
- az ly-j tévesztése)

A feladatok alatt található téglalapok közül a bal oldaliban a feladatra adható maximális pontszám van, a jobb oldali téglalapba írja be a tanuló által elért összes/teljes pontszámot!

A feladatok egyes részeinek megoldásáért járó részpontszámokat is írja a dolgozat(ok)ra!

Csak a megoldási útmutatóban megadott/megfogalmazott válaszelemeket fogadja el, és az egyes feladatoknál feltüntetett pontozás szerint értékeljen! A megadott válaszelemektől eltérést lehetővé tevő feladatokra, feladatelemekre (pl. indoklás) és feladattípusokra a részletes megoldási útmutatóban külön utalás található.

I. A rövid feladatok javítása, értékelése

Értékelési alapelv, hogy a javítókulcsban szereplő válaszelemeket kell jó válaszként elfogadni.

Pontozás

Jó válasz/válaszelem:	0,5 vagy 1 pont (a megoldókulcsban feltüntetettek szerint)
Rossz válasz:	0 pont
Hiányzó válasz:	0 pont

Azokra a feladatelemekre lehet 0,5 pontot adni, amelyeket a javítókulcs külön is megjelöl.

A megoldókulcsban megadott pontszám egy-egy eleme már tovább nem bontható.

Az egyes feladatrészek pontjainak összesítése során kapott pontszámot nem kell kerekíteni, lehet pl. 3,5 pont.

A több válaszelemből álló feladatok pontozása:

- ha 2 pont adható, és két válaszelemet vár el a feladat, akkor minden egyes hibátlan válaszelemért 1-1 pont adható;
- ha 1 pont adható, és két válaszelemet vár el a feladat, akkor minden egyes hibátlan válaszelemért 0,5-0,5 pont adható.

A nem zárt végű feladatoknál (az indoklásoknál, szövegértelmezéseknél stb.) minden olyan megoldás elfogadható, amely tartalmilag megegyezik a megoldási útmutatóban szereplő válasszal. (Ezért ezeknél a feladatoknál a megoldások „Pl.”-lal kezdődnek.)

Azoknál a feladatoknál, ahol több válaszelem közül kell a jó megoldást kiválasztani (pl. igaz–hamis), ott az összes válaszelem aláhúzása, megjelölése esetén a válasz nem értékelhető. Ha egy feladat meghatározza az elem(ek) számát, és a vizsgázó ennél többet ír, akkor a beírás sorrendjében kell értékelni.

A megoldásokért az előírt maximális pontot meghaladó „jutalompont” nem adható.

Hibás vagy hiányzó válaszelemek miatt pontot levonni nem szabad!

A **kerettantervekben** szereplő személyek, topográfiai adatok és fogalmak csak **pontos helyesírással** értékelhetők.

Az egyszerű, rövid feladatok összpontszámát mindkét feladatlapon utolsó oldalán az összesítő táblázat megfelelő rovataiba be kell írni:

- ha ez az összpontszám egész szám, akkor az *Összesen* rovatba, majd megismételve az *I. Elért pontszám egész számra kerekítve* rovatba is;
- ha ez az összpontszám törtszám, akkor az *Összesen* rovatba, majd a matematika szabályai szerint egész számra kerekítve (pl. 23,5 pont kerekítve 24 pont) az *I. Elért pontszám egész számra kerekítve* rovatba.

A megoldásban szereplő javítókulcstól csak **különösen indokolt esetben** lehet eltérni. Az eltérések okát a javítónak külön szöveges magyarázattal kell indokolnia.

II. A szöveges feladatok javítása, értékelése

1. A feladatválasztás

Összesen **négy** feladat értékelhető:

mégpedig kettő rövid és kettő hosszú feladat, amelyek közül mindegyik **más-más korszakra**, legalább kettő a **magyar** történelemre és egy az **egyetemes** történelemre vonatkozik.

A feladatok értékelése a tanulók **hibás feladatválasztása esetén:**

Ha **négy feladatot oldott meg** a tanuló, de helytelenül választott a korszakok, a feladattípus stb. vonatkozásában, akkor

- azt a feladatát (vagy feladatait) kell figyelmen kívül hagyni, amelyikben a legkevesebb pontot érte el, így az összpontszám kiszámításánál a legkisebb pontveszteség éri;
- azt az egy (kettő vagy három) feladatát kell figyelembe venni, amely(ek) megfelel(nek) a választási szempontoknak, és amely(ek)ben a legtöbb pontot szerezte.

Ha a tanuló **négyenél több feladatba is belekezd**, de nem jelöli egyértelműen választását, és a megoldások között van négy olyan feladat, amelyik megfelel a választási szabályoknak, akkor a legkisebb sorszámú megoldott feladattól indulva, a jó választás szabályai alapján emelkedő számsorrendben kell a feladatokat értékelni (pl. 13., 16., 17., 20. vagy 14., 16., 17., 20.).

Ha a tanuló *négynél több feladatba is belekezd*, de nem jelöli egyértelműen választását, és nincs *négy* olyan feladata, amely megfelel a választási szempontoknak, akkor azokat a feladatait kell figyelembe venni, mely(ek) megfelel(nek) a választási szempontoknak, és amely(ek)ben a legtöbb pontot szerezte.

Ha a vizsgázó *mindegyik feladatba belekezd*, és nem jelzi egyértelműen választását, akkor a vizsgaleírásnak megfelelően a **13., 16., 19., 22.** feladatok megoldását kell értékelni.

2. A feladatok értékelése

A feladatok **értékelésében** a következő szempontok a meghatározók:

- a) **feladatmegértés**,
- b) **követelményeknek** (kompetenciák, tartalmak) való megfelelés,
- c) **megszerkesztettség, nyelvhelyesség**.

A szöveges feladatok értékelése a **javítókulcs** felhasználásával történik, amely tartalmazza a konkrét értékelési szempontokat és a műveleteket, valamint a hozzájuk rendelhető tartalmakat.

a) Útmutató a feladatmegértés pontozásához

A feladatmegértés kapcsán a következő szempontokat kell figyelembe venni:

- A feladat (téma, korszak) azonosítása: a diák a megadott problémáról, témáról, korszakról ír-e?
- A témataratás, a lényeg kiemelése: lényegre törően a feladatban felvetett problémára koncentrálnak-e?
- Tartalmi mélység, kifejtettség: megállapításai és következtetései mennyire összetettek, illetve relevánsak-e a probléma szempontjából?
- Művelési sokszínűség és eredményesség: használja-e a forrásokat, és tud-e lényeges megállapításokat, következtetéseket tenni?

A feladatok konkrét értékelésénél az első lépés annak eldöntése, hogy a **feladatmegértésre** adható 4 vagy 8 pontból elért-e a vizsgázó legalább 1 pontot. Ha nem, akkor a feladat összpontszáma csak 0 pont lehet.

A problémamegoldó (rövid) feladatoknál

4 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljeskörűen megértette és helyesen értelmezte, a kifejtés arányos, logikus, lényegre törő. A források felhasználásával lényeges következtetéseket fogalmaz meg, a konkrét és az általános megállapítások aránya kiegyensúlyozott.

3 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljeskörűen megértette és helyesen értelmezte, de a kifejtés aránytalan vagy nem lényegre törő.

2 pont akkor adható, ha a probléma megoldását csak részben dolgozza ki, és használja a forrásokat, de nem tesz lényegi megállapításokat.

1 pont akkor adható, ha legalább egy olyan megállapítást tesz, amely alapján igazolható, hogy a problémát megértette, de a kifejtés túlnyomó része nem a probléma értelmezésére vagy megoldására irányul.

0 pont akkor adható, ha nem érti meg, illetve teljes mértékben félreérti a feladatot, nem használja a forrásokat, megállapításai nem a probléma értelmezésére irányulnak.

Az elemző (hosszú) feladatoknál

7–8 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljeskörűen megértette és helyesen értelmezte, a kifejtés arányos, logikus, lényegre törő. A források felhasználásával lényeges

következtetéseket, megállapításokat fogalmaz meg, a konkrét és az általános megállapítások aránya kiegyensúlyozott.
4–6 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljeskörűen megértette és helyesen értelmezte, de a kifejtés aránytalan vagy nem lényegre törő.
2–3 pont akkor adható, ha a probléma megoldását csak részben dolgozza ki, és használja a forrásokat, de nem tesz lényegi megállapításokat.
1 pont akkor adható, ha legalább egy olyan megállapítást tesz, amely alapján igazolható, hogy a problémát megértette, de a kifejtés túlnyomó része nem a probléma értelmezésére vagy megoldására irányul.
0 pont akkor adható, ha nem érti meg, illetve teljes mértékben félreérti a feladatot, nem használja a forrásokat, megállapításai nem a probléma értelmezésére irányulnak.

b) A műveletek és a tartalmi elemek pontozása

A javítókulcsban az egyes kompetenciák (pl. idő- és térbeli tájékozódás, források használata) alkalmazásához kapcsolódó műveleteket „M”-mel, a hozzájuk rendelhető tartalmi elemeket pedig „T”-vel jelöltük.

Szoros összefüggés van természetesen a két értékelési szempont között, hiszen a **műveletek csak a konkrét tartalmakon keresztül értelmezhetők és értékelhetők**.

Egy művelethez a problémamegoldó (rövid) feladatok esetében egy-két tartalom kapcsolódik, míg az elemző feladatokban – különösképpen az eseményeket alakító tényezők feltárásánál – több, kettő-három tartalmi elem is rendelődik.

Ha a javítókulcsban egy művelethez csak egy tartalmi elem kapcsolódik, akkor a javításban a műveletek és a tartalmak **pontszámának is meg kell egyeznie**. (Például: rövid feladatok esetében a *Tájékozódás térben és időben* és a *Szaknyelv alkalmazása* szempontokra, illetve hosszú feladatok esetében a *Tájékozódás térben és időben* szempontokra csak 0 vagy 2 vagy 4 pont adható.)

Ha a javítókulcsban egy művelethez több tartalmi elem kapcsolódik, akkor a köztük lévő szoros összefüggés miatt **bizonyos pontszámok nem adhatók** (például: rövid feladatoknál a *Források használata* szempontokra nem adható 1 és 4 pont, az *Eseményeket alakító tényezők feltárása* szempontokra nem adható 1 és 5 pont, illetve a hosszú feladatoknál a *Szaknyelv alkalmazása* szempontokra nem adható 1 és 4 pont, a *Források használata* szempontokra nem adható 1 és 6 pont, az *Eseményeket alakító tényezők feltárása* szempontokra nem adható 1 és 7 pont).

Általános szabályként az egyes műveletek és az egyes tartalmak pontozásakor az alábbiakat kell érvényesíteni.

A „Műveletek” (M) pontozása

2 pont akkor adható, ha a hozzá tartozó, a vizsgázó által elért tartalmi pontszám magas (az elérhető maximális tartalmi pontszám több mint 50%-a).
1 pont akkor adható, ha a tartalmi pontszámokból a vizsgázó legalább 1 pontot elért, és a válasz nem tartalmaz durva hibát (téves adatot, megállapítást).
0 pont akkor adható, ha a vizsgázó a tartalmi elemekre nem szerzett pontot, és a válasza súlyos tévedést tartalmaz.

A tartalmi elemeknél szereplő példák (pl.:) azt jelzik, hogy mely tartalmak fogadhatók el jó válaszként. **A tartalmi válaszlemek általában két részből állnak:** idő- és térmeghatározás; általános és konkrét fogalomhasználat; felsorolás (rögzítés, bemutatás) és következtetés (megállapítás). Ez a pontozásnál azt jelenti, hogy ha csak az egyik elemet tartalmazza a válasz, akkor 1 pontot, ha mindkettőt, akkor 2 pontot lehet adni. Természetesen a tartalmi válaszlemeknél – különösképpen a felsorolásnál és következtetéseknél – másfajta jó kombiná-

ció is elfogadható, mint amit a javítókulcs tartalmaz! A javítókulcsban néhány tartalmi elemnél a „vagy” szóval elválasztva több jó válaszlehetőség is szerepel, mindez nem zárja ki, hogy más jó tartalmi elemeket is elfogadjon az értékelő.

A „Tartalmi elemek” (T) pontozása

2 pont akkor adható, ha a válasz megfelelő mennyiségű helyes adatot tartalmaz, az elemzés jó színvonalon hivatkozik a forrásokra (szerzőre, szándékokra, körülményekre stb.), valamint többféle jellemző, tipikus okot, következményt fogalmaz meg, és/vagy említ az eseményekhez kapcsolódó történelmi személyiségeket.
1 pont akkor adható, ha kevés és nem lényeges, nem a legjellemzőbb adatot, következtetést, megállapítást tartalmaz az elemzés.
0 pont akkor adható, ha nincsenek adatok, összefüggések, vagy ha teljesen hibás megállapítások vannak a megoldásban.

c) A „Megszerkesztettség, nyelvhelyesség” pontozása

A problémamegoldó (rövid) feladatoknál

2 pont akkor adható, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló szerkesztett szöveg, melyben nincsenek durva helyesírási hibák.
1 pont akkor adható, ha több nyelvhelyességi és több durva helyesírási hiba van benne.
0 pont akkor adható, ha a megoldás csupán szavakból álló vázlat, nincsenek benne összefüggő mondatok.

Az elemző (hosszú) feladatoknál

7–8 pont akkor adható, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló, koherens, szerkesztett szöveg, felépítése logikus, arányosan igazodik a tartalmi kifejtéshez, megállapításai árnyaltak, több szempontúak, és nem tartalmaz nyelvtani vagy helyesírási hibát.
4–6 pont akkor adható, ha a szöveg értelmes mondatokból áll, de aránytalanul szerkesztett, vagy néhány megállapítása leegyszerűsített, egysíkú, kisebb nyelvhelyességi hibákat tartalmaz.
2–3 pont akkor adható, ha a szöveg értelmes mondatokból áll, de a szöveg rosszul szerkesztett, aránytalan, hiányos (pl.: a bevezetés, tárgyalás, befejezés közül valamelyik hiányzik). A szöveg megállapításai leegyszerűsítettek, egysíkúak, nyelvhelyességi hibákat tartalmaznak.
1 pont akkor adható, ha a válasz mondatokból áll, de a mondatok között alig van (tartalmi vagy nyelvi) összefüggés, és súlyos nyelvhelyességi és helyesírási hibákat tartalmaz.
0 pont akkor adható, ha a válasz vázaltszerű, csupán szavakból áll.

3. A szöveges feladatok terjedelme

Fontos szövegalkotási kompetencia, hogy a vizsgázó a gondolatait az előre meghatározott terjedelem keretei között fejtsse ki. Indokolt esetben a kipontozott helyen megkezdett gondolat a lap üres helyein befejezhető, és ez a válaszelem is értékelhető. Ez a rövid feladatoknál kb. 2–3 sort, hosszú feladatoknál kb. 4–5 sort jelent.

4. A szöveges feladatok értékelésének javasolt menete

1. Tanulmányozza át a feladatok javítókulcsait!
2. Tekintse át az értékelési szempontsor mintáját!
3. Ellenőrizze a vizsgázó feladatválasztásait!
4. Legalább kétszer olvassa el a tanuló dolgozatát!
5. A javítókulcs elemei szerint állapítsa meg az egyes szempontok szerint elért pontszámot!
6. Állapítsa meg az összpontszámot, és az osztószám (3 és 4) segítségével számítsa át vizsgaponttá!
7. A vizsgapontokat feladatonként **ne kerekítse!**
8. **Számítsa ki a négy esszéfeladatban elért összesített vizsgapontszámot, majd írja be a feladatlap utolsó oldalán az összesítő táblázat megfelelő rovataiba:**
  - ha ez az összpontszám egész szám, akkor az **Összesen** rovatba, majd megismételve a **II. Elért pontszám egész számra kerekítve** rovatba is;
  - ha ez az összpontszám törtszám, akkor az **Összesen** rovatba, majd a matematika szabályai szerint egész számra kerekítve (pl. 23,33 pont kerekítve 23 pont; 23,5 pont vagy 23,66 pont kerekítve 24 pont) a **II. Elért pontszám egész számra kerekítve** rovatba!

III. A feladatlap összpontszámának megállapítása

Adja össze az I. és a II. összetevőben elért (egész számra kerekített) pontszámokat!

Táblázatok a feladatok értékeléséhez, pontozásához

Rövid választ igénylő feladat

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	4	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	6	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	8	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	2	
Összpontszám	28	
	OSZTÓSZÁM 4	
Vizsgapont	7	

Hosszú választ igénylő feladat

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	8	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	6	
Források használata	10	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	12	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	8	
Összpontszám	48	
	OSZTÓSZÁM 3	
Vizsgapont	16	

I. Rövid választ igénylő feladatok

1. Ókori keleti írások (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont.)

	Mezopotámiai ékírás	Egyiptomi hieroglifák	Kínai írás
A kép betűjele	D	C	A
A leírás betűjele	G	F	H

2. Középkori gazdaság (Elemenként 0,5 pont, összesen 4 pont.)

- a) erdő, legelő, kaszáló (Elfogadható még: ugar.) *(Bármely két jó válasz tetszőleges sorrendben elfogadható.)*
- b) (1.): majorság / allódiium / prédiium (Elfogadható még: allodium, praedium.)
 (2.): jobbágytelek / jobbágytelkek / telki állomány
- c) (három)nyomásos (gazdálkodás) (A kétnyomásos gazdálkodás nem fogadható el.)
- d) pénzjáradék / cenzus / földbér / pénzadó *(Az adó kifejezés önmagában nem fogadható el.),*
robot / munkajáradék *(A helyes válaszok fordított sorrendben is elfogadhatóak.)*
- e) az egyháznak (Elfogadható még: papoknak / püspököknek.)

3. Középkori magyarországi városok (Elemenként 0,5 pont, összesen 4 pont.)

- a) Kassa, 6.
b) Buda, 5.
c) Pozsony, 1.
d) Esztergom, 4.

4. Harmincéves háború (Elemenként 0,5 pont, összesen 4 pont.)

Állítások	A	B	C
a) A béke gyakorlatilag független uralkodókká tette a német fejedelmeket azzal, hogy kimondta az önálló külpolitikához való jogukat.			X
b) Mindkét szövetségi rendszer részeként vettek részt német fejedelmek a harmincéves háborúban.	X		
c) A harmincéves háborúban a protestáns oldal pozíciói megerősödtek.		X	
d) A harmincéves háború egyben vallásháború is volt, ám a szövetségek átalakulása során ez a jellege elhalványult a hatalmi vetélkedéssel szemben.	X		

- e) 1648
f) Spanyolország / Spanyol Királyság
g) Franciaország / Francia Királyság
h) evangélikus (Elfogadható még: lutheránus / lutheri. A protestáns nem fogadható el.)

5. Erdély rendi és vallási viszonyai (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) szász(ok)
b) hospes(ek)
c) polgár(ok) / polgárság (elfogadható még: patrícius(ok))
d) adózás évente egyszer / egy összegben *vagy* önkormányzat *vagy* szabad vallásgyakorlás *vagy* követek küldése az országgyűlésre *(Az önkormányzatiság bármely részemele elfogadható. Általános, gazdasági típusú városi kiváltság – az említetten kívül – nem fogadható el.) (A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*

6. Az első ipari forradalom hatásai (Összesen 3 pont.)

a) 1. Javult az élelmezés (az árubőségnek / a friss élelmiszereknek köszönhetően).

2. Javultak a higiénés viszonyok / csökkent a járványveszély (a vezetékes ivóvíznek / csatornázásnak / (köz)tisztaságnak köszönhetően).

(A helyes válaszok más megfogalmazásban és fordított sorrendben is elfogadhatóak. Más – a forráshoz kötődő – helyes válasz is elfogadható.) (Elemenként 1 pont.)

b) (Elemenként 0,5 pont.)

Állítás	Igaz	Hamis
1. A városokban élők életkörülményei minden tekintetben javultak az ipari forradalmak következtében.		X
2. Az elektromos hálózat kiépülése lehetővé tette az éjszakai műszak bevezetését.		X

7. Dualizmus kori gazdaság (Összesen 4 pont.)

a) 4. (0,5 pont)

b) 2. (0,5 pont)

c) A vasútvonalak felvásárlása / államosítása. (Elfogadható még a MÁV-ra történő utalás.) (A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (1 pont)

d) Baross Gábor (1 pont)

e) Könnyebbé tette a munkaerő áramlását. vagy Olcsóbbá tette / fellendítette a kereskedelmet. vagy Fellendítette a turizmust. (Más, hasonló tartalmú helyes válaszok is elfogadhatóak.) (1 pont)

8. Olasz fasizmus (Összesen 4 pont.)

Esemény	Szöveges forrás	Kép
a) Vatikán állam létrehozása	A	G
b) Mussolini átveszi a hatalmat	C	F
c) Törekvés a Római Birodalom feltámasztására	B	H

(Az a)–c) részfeladat: elemenként 0,5 pont.)

d) 1. (1 pont)

9. Két világháború közötti magyar gazdaság (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont.)

a) mezőgazdaság

b) kereskedelem (és szállítás)

c) gyárpar

d) mezőgazdaság

e) 3., 5.

10. Kádár-korszak (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

a) Pl. Az emberek számára elérhetővé vált a személyautó / váltak a tartós fogyasztási cikkek.

b) Pl. Megjelenhetett ez a / az ilyen karikatúra. / A karikatúra kritizálhatta az ellátás hiányosságát / a rendszert. / Az állampolgárok és a hatalom viszonya enyhült.

c) Pl. A személyi kultusz megszűnt / enyhült. / A diktátort köznapi szituációban is ábrázolhatták.

d) Pl. A szovjet megszállás / elnyomás.

(A válaszok más megfogalmazásban is elfogadhatók, illetve más helyes válasz is elfogadható, ha az a forrásból indul ki, és a rendszer valamely lényegi jellemzőjéhez kapcsolódik.)

11. Jugoszlávia felbomlása (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont.)

a)

Népcsoport	Szám
albán	3
szerb	1

b) albán

c) nyugati keresztény / (római) katolikus;
keleti keresztény / ortodox / görögkeleti;
iszlám / muzulmán (Elfogadható még: mohamedán, muszlim.)
(A válaszok bármely sorrendben elfogadhatóak.)

12. Magyarország Alaptörvénye (Elemenként 0,5 pont, összesen 4 pont.)

a) „Magyarország gazdasága az értékteremtő munkán és a vállalkozás szabadságán alapszik.”	2.
b) „Senkit sem lehet szabadságától másként, mint törvénybe meghatározott okokból és törvényben meghatározott eljárás alapján megfosztani.”	6.
c) „Mindenkinek joga van a gondolat, a lelkiismeret és a vallás szabadságához.”	4.
d) „Mindenkinek joga van szervezeteket létrehozni, és joga van szervezetekhez csatlakozni.”	3.
e) „Mindenkinek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához.”	1.
f) „A törvény előtt mindenki egyenlő. Minden ember jogképes.”	5.
g) „A magyar állam működése a hatalom megosztásának elvén alapszik.”	8.
h) „A közhatalom forrása a nép.”	7.

II. SZÖVEGES, KIFEJTENDŐ FELADATOK

13. Kora újkori gazdaságtörténet

(rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladat-megértés	A vizsgázó alapvetően az atlanti kereskedelmet és a munkaszervezési formákban bekövetkezett változásokat és azok okait mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel (pl. Amerikába fekete rabszolgákat hurcoltak; a manufaktúrákban munkamegosztással dolgoztak).	0-4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti, hogy a bemutatott folyamatok Amerika felfedezése (1492) után zajlottak, és utal a téma térbeli elemeire (Amerika, Afrika, Nyugat-Európa).	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. gyarmat, rabszolga, kereskedelem, manufaktúra.	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Rögzíti, hogy a spanyolok afrikai rabszolgákat hurcoltak Amerikába, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ültetvényeken / bányákban dolgoztatták őket, pótolták az indián munkaerőt). T Rögzíti a szöveg lényegét (a gyapjú feldolgozása munkamegosztással történik), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a manufaktúrák tömegtermékeket állítottak elő, a manufaktúrákban olcsóbbá vált a termelés, a manufaktúrákban elvált egymástól a tulajdonos és a bérmunkás).	0-6 [nem adható: 1 és 4]
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó bemutatja az atlanti kereskedelmet, valamint feltárja annak szereplőit és forgalmát. T Rögzíti, hogy (Nyugat-)Európából elsősorban iparcikkeket exportáltak, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. cserébe nyersanyagokat hoztak be, a gyarmatok felvevőpiacot jelentettek, a manufaktúrák tették lehetővé a tömegtermelést, kialakult az európai munkamegosztás). T Rögzíti, hogy Amerikából nemesfémeket / nyersanyagokat szállítottak Európába, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Európában árforradalmat / inflációt okozott, felsorol néhány jellemző terméket: cukor, dohány, indigó). T Rögzít egy további lényeges tény az atlanti kereskedelemmel kapcsolatban (pl. kezdetben Spanyolország / Portugália uralta, később Anglia / Hollandia / Franciaország is bekapcsolódott, elősegítette a kapitalista gazdaság kialakulását, ösztönzőleg hatott a nyugat-európai városiasodásra, a hajózási technika fejlődése tett lehetővé), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. gyarmati / tengeri vetélkedés alakult ki, a kereskedelem hasznát befektették, kialakult a bankrendszer, a kikötővárosokban sok munkaalkalmat teremtett, megkönnyítette a városi lakosság ellátását, új hajótípus volt a karavella). <i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem pontozásánál is.</i>	0-8 [nem adható: 1 és 5]

Megszerkeszttség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		28
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		7

14. Kereszténység**(hosszú)**

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladat-megértés	A vizsgázó alapvetően a korai kereszténység történetét mutatja be. Ismerteti a kereszténység elterjedésének főbb állomásait. Feltárja az őskeresztény közösségek életét. A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.	0-8
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzít egyet a kereszténység elterjedéséhez kötődő események közül (pl. a milánói ediktum – 313, niceai zsinat – 325, a kereszténység államvallássá nyilvánítása – 391), és említi a téma egy térbeli elemét (pl. Pál térítő útjai, a kereszténység kezdetben a Római Birodalom keleti részein terjedt el, az első közösség Jeruzsálemben alakult ki, Péter / Pál Rómában vértanúhalált halt).	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános fogalmakat: pl. vallás, egyház, császár, állam. T Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. páli fordulat, apostol, püspök, zsinat, államvallás.	0-6 [nem adható: 1 és 4]
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Rögzíti a forrás egy lényeges elemét (pl. szeretetlakomákon vettek részt, gondoskodtak a rászorulókról, a keresztények alamizsnát osztottak), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a kereszténység a felebaráti szeretet parancsa révén vált vonzóvá, a szegények körében lett népszerű – mert egyenlőséget, testvériséget hirdetett, vagyonközösségek jöttek létre). T Rögzíti, hogy a nemcsak a zsidókból lehettek keresztények, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a kereszténység a páli fordulat / Pál térítő tevékenységének hatására kezdett el terjedni, a keresztények száma ugrásszerűen nőtt). T Rögzíti, hogy a keresztényeket gyakran a cirkuszi játékok során végezték ki, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a hitükért meghaltakat vértanúnak nevezünk, a keresztény mártírok példája segítette a kereszténység terjedésében, utal Nero / Diocletianus keresztényüldözéseire, a császárkultusz elutasítása vezetett az üldözésekhez, a keresztények az üldözések elől katakombákba kényszerültek). T Rögzíti a forrás egy lényeges elemét (pl. a püspököknek lehetett családjuk, elvárták, hogy a püspökök a példamutató életet gyakorlók közül kerüljenek ki, tiszteletnek, megbecsülésnek kellett, hogy	0-10 [nem adható: 1 és 6]

	örvendjenek a közösségen kívül is), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az őskeresztény egyházközösség élén a püspökök álltak, kialakult az egyházi hierarchia, ezek az erények Jézus tanításából következtek, a cölibátus később alakult ki).	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó bemutatja az őskeresztény közösségek életét és a kereszténység elterjedésének jellemző vonásait.</p> <p>T Rögzíti a korai keresztény szertartások jellemzőit (pl. házaknál gyűltek össze közös istentiszteletre, kezdetben nem volt állandó papság, Jézus életére és tanítására emlékeztek), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a keresztségen keresztül válhatott valaki a közösség részévé, bűnbocsánatot és halál utáni örök életet hirdettek, kultuszaikban zsidó és pogány elemeket is felhasználtak).</p> <p>T Rögzíti, hogy Constantinus (Nagy Konstantin) lehetővé tette a keresztényeknek a szabad vallásgyakorlást, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezzel véget ért az üldözések kora, a birodalomban elterjedt a kereszténység, a császár a saját hatalmát kívánta megerősíteni).</p> <p>T Rögzíti a kereszténység intézményesülésének valamely lényeges elemét (pl. első egyetemes zsinat összehívása, egyházszervezet kiépülése), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. egységes tanítás kialakulása, a kiépülő hierarchikus szervezet segítette az egyház birodalmi szintű kiterjedését, létrejöttek a keresztény templomok).</p> <p>T Rögzíti, hogy a kereszténység államvallás lett, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a keresztények nagy száma miatt történt, a császár a népvándorlás elleni védekezés során ezzel kívánta megteremteni a birodalom nagyobb egységét, ezután betiltották a pogány kultuszokat).</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p> <p><i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem pontozásánál is.</i></p>	0-12 [nem adható: 1 és 7]
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>A vizsgázó megfogalmazása mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek.</p> <p>Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus felépítését szolgálja.</p> <p>A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak.</p> <p>A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.</p>	0-8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		48
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		16

15. Afrika népesedési folyamatai		(rövid)
Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően Afrika népesedési jellemzőit mutatja be, és ismerteti az ezzel összefüggő fő problémákat. A válasz a forrásrészletek felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel (pl. a népességrobbanás és az alultápláltság összefüggése).	0-4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Válaszában a XX. század közepe óta zajló, illetve a jelenkori Afrikára jellemző jelenségeket mutat be, és utal a többi kontinensről / a fejlett világtól való fő eltérésekre <i>vagy</i> a bemutatott jelenségek globális hatásaira <i>vagy</i> említ egyet a tárgyalt jelenségek által érintett afrikai térségek / országok közül.	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. népességrobbanás, születés, halálozás, éhezés / élelmezési válság, migráció.	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Rögzít egy lényeges tény a grafikon alapján (pl. Afrikában a XX. század végén kezdődött a népesség jelentős növekedése, jelenleg népességrobbanás zajlik, a XXI. században várhatóan kétszeresére nő a népesség), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a fejlődő világ többi részéhez képest később zajlik le a népességrobbanás, fő oka a halálozások számának csökkenése / a születések magas száma, javult az élelemellátás / higiéniai viszonyok / orvosi ellátás). T Rögzíti a migráció tényét, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. ennek oka gyakran a háború, a menekülttáborok általában túlszűfoltak, a menekülttáborokban rendkívül rosszak az életkörülmények, gyakoriak a járványok, a fejlettebb területek felé irányuló kivándorlás is jellemző, az Afrikában zajló népességrobbanás globális kihívást jelent).	0-6 [nem adható: 1 és 4]

<p>Eseményeket alakító tényezők feltárása</p>	<p>M A vizsgázó ismerteti a fő népesedési folyamatokat és az ezzel összefüggő problémákat, és rávilágít ezek okaira, következményeire.</p> <p>T Rögzíti, hogy magas a születések száma / a természetes szaporodás, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. ez azzal magyarázható, hogy kevésbé elterjedt a születésszabályozás, jellemzően nincs nyugdíjrendszer, jellemzően nem ment végbe a társadalom modernizációja, Afrikában jellemzően már csökken a születések száma).</p> <p>T Rögzíti, hogy (a fejlett világhoz képest) magas a halálozások száma / alacsony a születéskor várható élettartam, és megmagyarázza ennek egy okát (pl. a halálozások jelentős részét a járványok – pl. az AIDS – okozzák, fejletlen az egészségügyi ellátás, gyakoriak a háborúk, alacsony szintű az élelmiszer-termelés).</p> <p>T Rögzít egy további ténytet az afrikai demográfiai helyzetre vonatkozóan (pl. fiatal társadalmak a jellemzőek, túlterheltek az iskolák, túlterhelt az egészségügyi ellátórendszer, nagyvárosi nyomornegyedek alakulnak ki), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. magas a fiatal munkanélküliek száma, alacsony a képzett munkaerő aránya, elterjedt a gyermekmunka, a nemzetközi segélyszervezetek igyekeznek enyhíteni a helyzeten).</p> <p><i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem pontozásánál is.</i></p>	<p>0-8 [nem adható: 1 és 5]</p>
<p>Megszerkesztettség, nyelvhelyesség</p>	<p>A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.</p>	<p>0-2</p>
<p>A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM</p>		<p>28</p>
<p>ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM</p>		<p>7</p>

16. A brit gyarmatbirodalom**(hosszú)**

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó alapvetően a brit gyarmatbirodalom kiterjedését ismerteti, és szerkezetét elemzi.</p> <p>A válasz lényegre törően mutatja be a gyarmati uralom fajtáit.</p> <p>Az elemzés feltárja a kialakuló nagyhatalmi konfliktusokat.</p> <p>A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.</p>	0-8
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Rögzíti, hogy a tárgyalt korszak a gyarmatbirodalmak / a világ felosztásának / újrafelosztásának kora, és említ kettőt a brit gyarmati érdekeltségek közül (pl. India, Afrika, Kanada, Ausztrália, Kína) / a konkrét háborús konfliktusok helyszínei közül.</p>	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T Szakszerűen használja a következő általános fogalmakat: pl. kereskedelem, ipar, háború, szerződés.</p> <p>T Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. gyarmatbirodalom, flotta, önkormányzat, befolyás.</p>	0-6 [nem adható: 1 és 4]
Források használata	<p>M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük.</p> <p>T Rögzíti a szöveg tartalmát (pl. a XIX. század folyamán a britek kereskedelmi / gazdasági befolyásra tettek szert Braziliában / Dél-Amerikában), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a brazil kormányzat függő helyzetként értékelte a gazdasági jelenségeket, a britek a szabadkereskedelem kiterjesztésére törekedtek, a világ más tájain is szert tettek ilyen befolyásra, iparcikkeiknek kerestek piacokat).</p> <p>T Rögzíti a törvény lényegét (pl. Kanada önkormányzatot kap, alkotmányos berendezkedés jön létre), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. meghatározza a domínium fogalmát – pl. a birodalmon belüli önkormányzattal rendelkező terület, felsorol további domíniumokat – pl. Ausztrália, Új-Zéland, Dél-Afrika, Írország, ez a forma a telepes gyarmatokra jellemző).</p> <p>T Rögzíti a szerződés lényegét (pl. Afganisztán / Tibet függetlenségének garantálása), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Nagy-Britannia és Oroszország ütközőövezetet hozott létre, ez lezárta a közép-ázsiai konfliktust, a későbbiekben szövetségi kapcsolatot eredményezett).</p> <p>T Rögzíti a térkép alapján, hogy a brit flotta bázisai behálózták a világot, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a flotta biztosította a britek gyarmati hatalmát, a gyarmatokra szükség volt a flotta ellátása miatt is, ellenőrizték a főbb kereskedelmi útvonalakat).</p>	0-10 [nem adható: 1 és 6]

Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó feltárja a brit gyarmatbirodalom szerkezetét, és bemutatja kiterjedését.</p> <p>T Rögzíti, hogy a birodalom legfontosabb gyarmata India volt, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. eredetileg a Brit Kelet-Indiai Társaság irányította, egyes részei csak közvetett uralom alatt voltak, a brit termékek legfőbb piaca volt).</p> <p>T Rögzít egy lényeges tényt az afrikai gyarmatosítással kapcsolatban (pl. Egyiptom megszerzése, Dél-Afrika megszerzése, észak-déli irányú terjeszkedés, csak a XIX. század utolsó évtizedeiben gyorsul fel), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a Szuezi-csatorna biztosítja az összeköttetést Indiával, arany- / gyémántlelőhelyeket fedeztek fel, konfliktust okozott a búrokkal, Fokváros–Kairó vasútvonalat terveztek, kicsi volt a gazdasági jelentősége, stratégiai terjeszkedésnek minősíthető).</p> <p>T Rögzíti, hogy az afrikai terjeszkedés Franciaországgal okozott konfliktust, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az Egyiptom feletti ellenőrzésért vetélkedtek, összeütközéshez vezetett Szudánban / Fashodánál, az érdekszférák elhatárolásával zárult, a későbbiekben katonai szövetséget eredményezett).</p> <p>T Rögzíti a gyarmatosításban / flottaépítésben kialakuló konfliktust Németországgal, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Németország lemaradt a gyarmatosításban, Németország ipari teljesítménye megelőzte Nagy-Britanniáét, Németország Afrikában / a Közel-Keleten próbált gyarmatosítani, a konfliktus az első világháború egyik okává vált).</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p> <p><i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem pontozásánál is.</i></p>	0-12 [nem adható: 1 és 7]
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>A vizsgázó fogalmazása mondatokból álló, a mondatok világosak és egyértelműek.</p> <p>Az elemzés szerkesztett szöveg, a szerkezet a tartalom logikus kifejtést szolgálja.</p> <p>A vizsgázó megállapításai árnyalt elemző készségről tanúskodnak.</p> <p>A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvtani vagy helyesírási hibát.</p>	0-8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		48
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		16

17. Erdélyi Fejedelemség
(rövid)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó ismerteti Bethlen Gábor gazdaságpolitikájának jellemző vonásait.</p> <p>A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.</p>	0-4
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Rögzíti, hogy Bethlen Gábor fejedelem a XVII. század első felében (1613–1629) uralkodott, és említi a téma egy térbeli elemét (pl. Gyulafehérvár központi jellege, Erdély a Habsburg és az Oszmán Birodalom között helyezkedett el, az Oszmán Birodalom vazallusa volt).</p>	0-4 [nem adható: 1 és 3]

Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. monopólium, központosítás, külkereskedelem, reneszánsz / reformáció.</p>	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Források használata	<p>M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük.</p> <p>T Rögzít egy lényeges tényt a térkép alapján (pl. Erdély elsősorban nyersanyagokkal kereskedett, a szász városok iparcikkeket exportáltak, élénk kereskedelmi kapcsolatokkal rendelkezett nyugatra és a Balkán felé is), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Magyarország három része között működtek a gazdasági kapcsolatok, Erdély része az európai munkamegosztásnak, a szász városokban jelentős volt a céhes ipar, Bethlen monopóliumokkal szabályozta a kereskedelmet).</p> <p>T Rögzíti, hogy a fejedelem támogatta a külföldi tanulmányutakat / iskolákat alapított, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Bethlen bevételeinek jelentős részét az oktatás fejlesztésére fordította, az oktatás fejlesztésétől a gazdaság fellendítését is várta, Gyulafehérváron főiskolát alapított, tudósokat hívott reneszánsz udvarába).</p>	0-6 [nem adható: 1 és 4]
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó bemutatja Bethlen Gábor gazdaságpolitikáját, és rávilágít a bevételek felhasználására is.</p> <p>T Rögzíti Bethlen valamely – a forrásokban nem szereplő – gazdasági intézkedését (pl. visszavette az eladományozott fejedelmi birtokokat, bányászokat, kézműveseket telepített be, bizonyos termékekre monopóliumokat vezetett be, bizonyos termékekre vámokat vezetett be), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a birtokvisszavételre a nem öröklődő / az erős fejedelmi hatalom adott lehetőséget, ezzel növelte az állami bevételeket, fellendítette a színesérc- és sóbányászatot, a kizárólagos kereskedelem jogát elsősorban nyersanyagok esetén alkalmazta, merkantilista jellegű gazdaságpolitikát folytatott, gazdaságpolitikájának hatására növekedtek az állami bevételek).</p> <p>T Rögzít még egyet az előző tartalmi elemben (T) felsorolt gazdasági intézkedések közül, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz.</p> <p>T Rögzíti, mire fordította a bevételeit (pl. erős hadsereget hozott létre, adót fizetett belőle a töröknek), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. bekapcsolódott a harmincéves háborúba, a törökkel jó viszonyt ápolva nyílt lehetősége a nyugati terjeszkedésre) <i>vagy</i> Rögzíti, hogy a bevételekre támaszkodva függetlenítette magát a rendektől / erős (központosított) fejedelmi hatalmat hozott létre, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. fizetett tisztviselőkkel központi hivatalokat hozott létre, a fejedelmi tanács nélkül kormányzott, a rendi nemzeteknek nem volt érdemi beleszólásuk a politikájába).</p>	0-8 [nem adható: 1 és 5]
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		28
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		7

18. Hunyadi János törökellenes harcai		(hosszú)
Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően Hunyadi János törökellenes küzdelmeit mutatja be. Ismerteti a fontosabb hadjáratokat, csatákat. Rámutat arra, miért válhatott Hunyadi a törökellenes küzdelmek vezetőjévé. A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.	0-8
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti Nándorfehérvár ostromának évszámát (1456) és válaszából kiderül, hogy a tárgyalat hadjáratok a Balkán-félszigeten zajlottak.	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános fogalmakat: pl. birtok, hadsereg, hadjárat, béke. T Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. báró / főnemes, kormányzó, (vég)vár.	0-6 [nem adható: 1 és 4]
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Rögzít egy lényeges tény a forrás alapján (pl. Hunyadi jelentős birtokokkal rendelkezett, birtokainak jelentős része a déli / törökök által veszélyeztetett országrészben helyezkedett el), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. Hunyadi az ország legnagyobb hatalmú bárójává vált, érdekelt volt az ország védelmében, birtokai anyagi háttérrel / katonaságot biztosítottak harcaihoz, méltóságai ezzel összefüggésben voltak). T Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a hosszú hadjárat végén a hideg / az utánpótlás hiánya visszavonulásra kényszerítette Hunyadit, a szerb fejedelem / a pápa a hadjárat folytatását sürgette), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a hadjáratot a török főszereg távolléte miatt indították télen, Drinápolyt nem sikerült bevenni, a hadjárat során a keresztény sereg jelentős sikereket ért el / bevette Szófiát). T Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a szerb fejedelem elárulta Hunyadit, nem sikerült az albánokkal együtt tervezett összehangolt támadás), és megállapítja, hogy emiatt szenvedett Hunyadi vereséget a (második) rigómezei csatában. T Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. Hunyadi áttörte seregével a Dunán a török hajózárat, az ostromlott vár / Szilágyi Mihály segítségére sietett, felmentő seregét Kapisztrán János keresztesei is támogatták), és megállapítja, hogy a törököknek nem sikerült elfoglalniuk a kulcsfontosságú végvárat.	0-10 [nem adható: 1 és 6]
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó bemutatja Hunyadi János törökellenes küzdelmeit, és rávilágít a küzdelmek hátterére, jelentőségére. T Rögzít egy, a forrásban nem szereplő lényeges tény Hunyadi pályafutására vonatkozóan (pl. havasalföldi nemesi családból származott, beházasodott a Szilágyi családba, Luxemburgi Zsigmond lovagjai közé tartozott, I. Ulászlótól jelentős tisztségeket	0-12 [nem adható: 1 és 7]

	<p>kapott, I. Ulászló halála / V. László kiskorúsága miatt után kormányzó lett), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a legjelentősebb magyar bárók közé emelkedett, többféle harcmodort is megismert, tisztségei révén jelentős haderővel rendelkezett / feladatává vált az ország védelme).</p> <p>T Rögzít egy lényeges tény az oszmán-török terjeszkedésre vonatkozóan (pl. a törökök a XV. század közepére elfoglalták a Balkán-félsziget nagy részét, Luxemburgi Zsigmond korától kezdve veszélyt jelentettek Magyarországra, az 1430-as évek végétől újra támadták az országot, 1453-ban elfoglalták Konstantinápolyt), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. Hunyadi a balkáni népek összefogásával igyekezett felvenni a harcot a törökök ellen, célja a Balkán felszabadítása volt, a korabeli Európában keresztes háborúként tekintettek a törökök elleni harcra, Luxemburgi Zsigmond végvárrendszert / ütközőzónát épített ki, Konstantinápoly bevétele megerősítette a törökök balkáni uralmát, bevétele után Szerbia újra török kézre került, Hunyadi hadjáratai átmenetileg megállították a török terjeszkedését).</p> <p>T Rögzíti, hogy a hosszú hadjáratot (a drinápolyi / váradi) békekötés zárta le, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a török sereg nagy része Kis-Ázsiában volt lekötve, Szerbia felszabadult a török uralom alól, a pápa a béke megszegésére buzdította I. Ulászlót).</p> <p>T Rögzíti a várnai vereséget, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a cél a Balkán felszabadítása lett volna, az itáliai hajók nem akadályozták meg az ázsiai török sereg átkelését Európába, a törökök túlerőben voltak, I. Ulászló meghalt a csatában).</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p> <p><i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem pontozásánál is.</i></p>	
<p>Megszerkesztettség, nyelvhelyesség</p>	<p>A vizsgázó megfogalmazása mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek.</p> <p>Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus felépítését szolgálja.</p> <p>A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak.</p> <p>A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.</p>	<p>0-8</p>
<p>A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM</p>		<p>48</p>
<p>ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM</p>		<p>16</p>

19. A kiegyezés		(rövid)
Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladat-megértés	A vizsgázó alapvetően a kiegyezést veti össze az áprilisi törvényekkel. A válasz a forrásrészletek felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel (pl. a kortársak eltérően ítélték meg a kiegyezéssel járó változások szükségességét).	0–4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti, hogy a kiegyezésre 1867-ben került sor, és rögzíti az Osztrák–Magyar Monarchia létrejöttét.	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. törvény, alkotmányos / parlamentáris rendszer, dualista monarchia, közös ügyek.	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. 1848-ban Kossuth és Deák is kiálltak az áprilisi törvények / az önálló magyar pénz- és hadügy mellett, Kossuth jogfeladással vádolta Deákot a kiegyezés miatt), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. Kossuth elvetette a közös ügyek rendszerét, Kossuth a függetlenség híve volt, Deák együttműködött a bécsi udvarral). T Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. Deák nem értett egyet a szabadságharcral, Pulszky szerint Kossuth politikája megbukott), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. Pulszky védelmébe vette a kiegyezési rendszert, az áprilisi törvényeket teljes egészében nem tartotta visszaállíthatónak).	0-6 [nem adható: 1 és 4]
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó ismerteti a változás és folytonosság fő összetevőit, és rávilágít hátterükre. T Rögzíti az 1848-as és 1867-es rendszer egy alapvető közös vonását (pl. mindkettő alkotmányos / polgári parlamentáris rendszer volt, biztosította Magyarország önálló kormányzatát), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a kiegyezéssel dualista rendszer jött létre, a kiegyezés széles jogkört biztosított az uralkodónak, a kiegyezéskor a Pragmatica Sanctiót tekintették jogalapnak, az 1848-as választójogot állították vissza). T Rögzíti a közös ügyek (külügy, hadügy és a kettő fedezésére szolgáló pénzügy) megalkotását, és tesz egy érdemi megállapítást az áprilisi törvényektől való eltérésre vonatkozóan (pl. az áprilisi törvények nem írtak elő közös ügyeket, nem tisztázták pontosan a külügy, a hadügy és a pénzügyek kérdését). T Rögzít egy tényt a kiegyezés megkötésének politikai hátterére vonatkozóan (pl. Deák és az udvar tárgyalásai előzték meg, a Habsburg Birodalmat külpolitikai kudarcok érték, az önkényuralom nehéz helyzetbe hozta a magyar nemességet, az emigránsok sikertelenül próbálkoztak egy újabb szabadságharc kirobbantásával / nagyhatalmi támogatás megszerzésével), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. mindkét fél engedményekre kényszerült, az áprilisi törvények teljes körű visszaállítása nem volt lehetséges); vagy rögzít egy tényt a nemzetiségek autonómiájára vonatkozóan (pl. sem 1848-ban, sem a kiegyezéskor nem	0-8 [nem adható: 1 és 5]

	biztosítottak autonómiát a nemzetiségeknek; Magyarország és Horvátország között kiegyezés jött létre 1868-ban, megvalósult az unió (Erdéllyel), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a magyar vezetés nem adta fel nemzetállami törekvéseit / az egy politikai nemzet elvét, a horvát–magyar kiegyezés önállóságot / területi autonómiát biztosított Horvátország számára). <i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem pontozásánál is.</i>	
Megszerkesztettség, nyelv-helyesség	A kifejtés mondatokból áll és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		28
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		7

20. Nemzetiségi kérdés a dualizmus korában**(hosszú)**

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladat-megértés	A vizsgázó alapvetően a nemzetiségi kérdést mutatja be a dualizmus korában. Ismerteti a nemzetiségek politikai helyzetének fő jellemzőit. Rámutat a nemzetiségi kérdéssel kapcsolatos álláspontok fő elemeire. A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.	0-8
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti a dualizmus korának időbeli határait (1867–1918) <i>vagy</i> az Eötvös-féle nemzetiségi törvény elfogadásának évét (1868), és rögzíti a téma egy térbeli összetevőjét (pl. a nemzetiségek jellemzően a peremterületeken éltek, az asszimiláció a kevert nemzetiségű területeken / a városokban volt jellemző, Horvátország politikai önállósággal rendelkezett) <i>vagy</i> megnevez kettőt azok közül a tájegységek közül, ahol a nemzetiségek a többségi lakosságot alkották.	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános fogalmakat: pl. nemzetiség, (állam)nyelv, egyesület / egyesület. T Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. nemzetállam / egy politikai nemzet elve, asszimiláció, választójog.	0-6 [nem adható: 1 és 4]
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Rögzít egy lényeges tény a forrás alapján (pl. a nemzetiségek egyleteket alapíthattak, a szlávok körében jelen volt a pánszláv gondolat, a rendőrség fellépett egyes nemzetiségi egyletekkel / a Matica Slovenskával szemben, a magyar kormány feloszlott egyes nemzetiségi egyleteket / feloszlatta a Matica Slovenskát), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a nemzetiségi egyletek politikai tevékenységet is folytattak / céljuknak tekintették a nemzeti öntudat erősítését, a pánszláv eszme a dualista Monarchia létét / a magyar állam egységét veszélyeztette, a magyar kormány jogi úton / hatósági fellépéssel korlátozta a nemzetiségek törekvéseit).	0-10 [nem adható: 1 és 6]

	<p>T Rögzíti, hogy a nemzetiségi iskolákban kötelezővé tették a magyar nyelv oktatását, és tesz egy lényegi megállapítást erre vonatkozóan (pl. ez elő akarta segíteni az asszimilációt, megkönnyítette a nemzetiségi állampolgárok számára a közügyekben való részvételt, visszalépés volt az 1868-as nemzetiségi törvényben foglaltakhoz képest, kiváltotta a nemzetiségek ellenállását).</p> <p>T Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a szerbek nemzetiségi származású / ellenzéki képviselők megválasztására törekedtek, nemzetiségi párt létrehozását szorgalmazták), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a szerbek a nemzetiségi politikusok összefogásától / az ellenzék megerősödésétől reméltek több politikai befolyást).</p> <p>T Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. Jászi Oszkár / az Országos Polgári Radikális Párt általános választójogot / demokráciát akart, a helyi önkormányzatokon keresztül biztosított volna több jogot a nemzetiségeknek), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a census miatt a korszakban a nemzetiségek kisebb arányban rendelkeztek választójoggal, az általános választójognak köszönhetően a nemzetiségek befolyást szerezhettek volna a politikai életben, nemzetiségi többségű vármegyékben a nemzetiségek irányíthatak volna, ez Kossuth szellemi örökségének felvállalását jelentette, a kormányzat részben éppen a nemzetiségek miatt zárkózott el a politikai jogok / a választójog kiszélesítésétől).</p>	
<p>Eseményeket alakító tényezők feltárása</p>	<p>M A vizsgázó bemutatja a nemzetiségek helyzetét és a nemzetiségi kérdéssel kapcsolatos álláspontokat, és rávilágít ezek hátterére.</p> <p>T Rögzíti, hogy Magyarország többnemzetiségű állam volt, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. ez főként a XVIII. századi betelepítések következménye volt, a korszakban nőtt a magyarok / csökkent a nemzetiségek aránya, a magyarok a korszak végére is csak a szűkebb értelemben vett országterületen kerültek többségbe, a peremterületeken a nemzetiségek voltak többségben, a nemzetiségek rosszabb átlagos társadalmi helyzetük miatt nehezebben tudtak részt venni a politikai életben, a nemzetiségek körében nagyobb volt a kivándorlók aránya).</p> <p>T Rögzíti a magyar kormányok politikájának alapvető vonását (pl. nemzetállami törekvések jellemezték, az egy politikai nemzet elvére alapult), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. mindenkire egyenjogú magyar állampolgárként tekintettek, elutasították a kollektív jogok / területi autonómia megadását a nemzetiségeknek, tartottak az ország feldarabolódásától, a magyar maradt az egyetlen államnyelv, ez lényegében a reformkori elvek továbbvitelét jelentette).</p> <p>T Rögzíti, hogy a nemzetiségi törvény széles körű nyelvhasználati jogokat biztosított a nemzetiségek számára, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. megalkotása Eötvös József nevéhez fűződött, a törvényhatóságokban / oktatásban / igazságszolgáltatás területén adott nyelvhasználati jogokat, európai viszonylatban is modern szabályozásnak számított).</p> <p>T Rögzít egy tényt a nemzetiségi politikusok álláspontjára vonatkozóan (pl. követelték államalkotó tényezőként való elismerésüket, a románok</p>	<p>0-12 [nem adható: 1 és 7]</p>

	/ szerbek területi autonómiát követeltek, a korszak végén megjelentek az elszakadási törekvések is), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. nemzetiségi kongresszusokat tartottak, tiltakoztak a magyar kormány politikája ellen, területi autonómiát csak a horvátok kaptak, a román / szerb törekvéseket anyaállamuk is támogatta). T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését. <i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem pontozásánál is.</i>	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A vizsgázó fogalmazása mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek. Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja. A vizsgázó megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak. A szöveg nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.	0-8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		48
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		16

21. Magyarországi romák (rövid)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a hazai romák foglalkoztatási helyzetét mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel (pl. a romák jellemzően az ország elmaradottabb területein élnek, a romák foglalkoztatása rendszerváltás után csökkent tragikus mértékben).	0-4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Utal a rendszerváltás (1989–90), valamint a földrajzi elhelyezkedés (Északkelet- és Délnyugat-Magyarország vagy konkrét megyék / régiók) szerepére a probléma feltárása során.	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. munkanélküliség, roma / cigány, oktatás, szegénység.	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Rögzíti az összefüggést a két térkép adatai között (pl. a romák elsősorban a fejletlenebb térségekben laknak), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. itt kevesebb a munkalehetőség). T Rögzíti a táblázat alapján, hogy a rendszerváltás után nagymértékben csökkent a romák foglalkoztatottsága, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. megszűnt a szocialista nagyipar, elsősorban a képzetlen munkaerőt bocsátották el).	0-6 [nem adható: 1 és 4]
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó bemutatja a romák foglalkoztatási helyzetét, valamint feltárja annak okait és következményét. T Rögzíti, hogy a romák iskolázottsága elmarad a többségi társadalométól, és megállapítja, hogy a kevésbé iskolázottak nehezebben kapnak munkát vagy utal a javuló tendenciákra. T Rögzíti, hogy a romák helyzetét a diszkrimináció is nehezíti, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ez negatív előítéletekből	0-8 [nem adható: 1 és 5]

	fakad, ez visszahat a munkavállalási hajlandóságra). T Rögzíti, hogy az alacsony foglalkoztatottság következménye a szegénység, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ez visszahat az iskolázottságra / a lakóhely megválasztására, ez összefügg a rossz egészségi állapottal / magasabb halandósággal is, a munkanélküliség – generációkon át – újratermeli magát, ez is oka az integráció hiányának) <i>vagy</i> utal a foglalkoztatottság jelenlegi növekedésére. <i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem pontozásánál is.</i>	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.	0-2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		28
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		7

22. A világgazdasági válság hatásai**(hosszú)**

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladat-megértés	A vizsgázó alapvetően a világgazdasági válság politikai hatásait ismerteti és elemzi. A válasz lényegre törően mutatja be a politika radikalizálódását. Az elemzés feltárja a gömbösi politika ellentmondásait és korlátait. A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.	0-8
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti, hogy a válság 1929-ben kezdődött / Bethlen 1931-ben mondott le, és tisztában van a téma valamely térbeli elemével (pl. közeledés Németországhoz / Olaszországhoz).	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános fogalmakat: pl. válság, kormány, külkereskedelem, radikális. T Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. munkásmozgalom, földosztás, antiszemitizmus, populizmus.	0-6 [nem adható: 1 és 4]
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Rögzíti a Kisgazdapárt programjának valamely lényegi elemét (pl. földreformot sürgetnek, a szövetkezetek támogatását kérik, a kisbirtokosok terheit csökkentenék), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a válság a mezőgazdaságot jelentős mértékben sújtotta, az Egységes Pártból váltak ki, keveslik a Nagyatádi-féle reformot, a politikai elit elutasította a földosztást). T Rögzíti Peyer beszédének valamely lényegi elemét (pl. munkástüntetésre került sor, az elégedetlenség oka a munkanélküliség, a nyílt szavazás eltörlését követelik), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az MSZDP a választási rendszer miatt nem tudott több mandátumot szerezni, a tüntetés – és szétverése is – a Bethlen–Peyer-paktum megsértése volt). T Rögzíti a szegedi hallgatók beadványának lényegét (pl. az egyetemen elválasztanák őket a keresztény hallgatóktól), és ezzel	0-10 [nem adható: 1 és 6]

	<p>kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a válság hatására erősödött az antiszemitizmus, a Turul tevékenysége sértette a jogegyenlőséget).</p> <p>T Rögzíti a Munkaterv valamely elemzendő fordulatát (pl. jólét a nemzet minden tagjának, erőteljes központi akarat, öncélú nemzeti állam), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a Munkaterv populista / minden társadalmi rétegnek ígéreteket fogalmaz meg, tovább távolodik a demokráciától / tekintélyelvű, fajvédelmet / revizionizmust / antikapitalizmust jelent, a Munkaterv olasz / fasiszta mintára készült).</p>	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó feltárja a válság politikai hatásait, és bemutatja a Gömbös-féle kísérletet.</p> <p>T Rögzíti a világgazdasági válság egy lényegi elemét Magyarországon (pl. az ország elveszítette külső piacait, súlyos helyzetbe került a mezőgazdaság / a nehézipar, zuhant a termőföld ára), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. megnőtt a munkanélküliség, csökkenteni kellett az állami kiadásokat, felerősödtek a szélsőségek, veszélyben érezte magát a középosztály).</p> <p>T Rögzíti, hogy Bethlen lemondott, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. véget ért a konszolidáció időszaka, takarékosági intézkedésekre került sor, Károlyi Gyula lett a miniszterelnök rövid időre, felmerült a rendeleti kormányzás lehetősége, Bethlen továbbra is befolyásos politikus maradt).</p> <p>T Rögzíti Gömbös valamely lényegi intézkedését / ígéretét (pl. átszervezte a kormánypártot, korporációs rendszert akart kiépíteni, titkos választójogot / a választójog bővítését ígérte), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. kiszorította Bethlen híveit / nyitott a szélsőjobboldal felé / lehetővé tette a későbbi jobbra sodródást, megszűntek volna a szakszervezetek / erősítette volna az állam gazdasági szerepét / olasz mintára történt volna / végül nem valósult meg, ugyanakkor korporatív parlamentet is akart / nem valósította meg, Horthy le akarta váltani).</p> <p>T Rögzíti Gömbös külpolitikájának valamely lényegi mozzanatát (pl. Olaszországhoz / Németországhoz közeledett, olasz–osztrák–magyar szerződést kötöttek), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. fontos cél volt a piacszerzés a magyar gazdaságnak / a revízió, Mussolinit példaképének tekintette, Hitlerrel közös ideológiai alapelv volt az antiszemitizmus, Németországgal szemben Olaszországot tekintette ellensúlynak).</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p> <p><i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem pontozásánál is.</i></p>	0-12 [nem adható: 1 és 7]
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>A vizsgázó fogalmazása mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek.</p> <p>Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja.</p> <p>A vizsgázó megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak.</p> <p>A szöveg nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.</p>	0-8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		48
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		16

A feladatlapon szereplő egyes források (szöveg, kép, táblázat, grafikon) lelőhelyei:

1. feladat: harlequinteaseet.wordpress.com, ilovetypograhya.com, etc.usf.edu, nibis.ni.schule.de

2. feladat: england-history.org

3. feladat: dl-sulinet.educatio.hu

8. feladat: www2.needham.k12.ma.us, www.ilduce.net, www.brandeis.edu, www.nyest.hu

9. feladat: Tomka Béla: Gazdasági rekonstrukció Magyarországon az első világháború után: régi és új szempontok (Gróf Bethlen István és kora. Bp. 2014)

10. feladat: timelord.blog.hu, Gerő András-Pető Iván: Befejezetlen szocializmus (Tegnap és Ma, 1997)

14. feladat: herodote.net

15. feladat: abc.net.au

18. feladat: magyar-historia.blogspot.com; crowland.uw.hu